

Kernkwaliteiten en ontwikkeldoelen van de Gelderse streken

Kernkwaliteiten zijn de essenties van het landschap van de Gelderse streken; de te behouden kenmerken waarmee de deelgebieden zich van elkaar onderscheiden. Deze kernkwaliteiten vormen de basis van de ruimtelijke kwaliteit en bepalen de identiteit van Gelderland. Ze zijn gebaseerd op de ruimtelijke opbouw van het historisch gegroeide landschap met de karakteristieken van de bodem en het watersysteem, de ecologie, ontginningsgeschiedenis, cultuurhistorie en verstedelijking. De ontwikkeldoelen geven aan wat wordt beoogd met versterking van de kernkwaliteiten.

Uitgangspunt is dat alle ruimtelijke ontwikkelingen bijdragen aan de versterking van de kernkwaliteiten van de Gelderse streken.

In deze bijlage van de provinciale omgevingsverordening worden de kernkwaliteiten van de Gelderse streken geduid en voorzien van ontwikkeldoelen, geformuleerd op het schaalniveau van de provincie. Vanuit een provinciale abstractie zijn deze kernkwaliteiten geformuleerd. Binnen de formuleringen is interpretatieruimte. Het accent ligt op het buitengebied. Wij verwachten dat de gemeenten zelf de kwaliteiten van hun steden en dorpen beschrijven en daarmee rekening houden.

Deze kernkwaliteiten worden in partnerschap verder uitgewerkt met de streken zelf. Concreter en meer gelokaliseerd, aangevuld met preciezere ontwikkeldoelen en ontwerprichtlijnen. Samen te brengen in op te stellen kwaliteitsgidsen per streek. Deze streekgidsen maken geen deel uit van deze verordening, maar bieden inspiratie voor de toepassing van de in deze bijlage geformuleerde kernkwaliteiten en ontwikkeldoelen in de dagelijkse praktijk.

We onderscheiden 11 streken in Gelderland: (zie kaart)

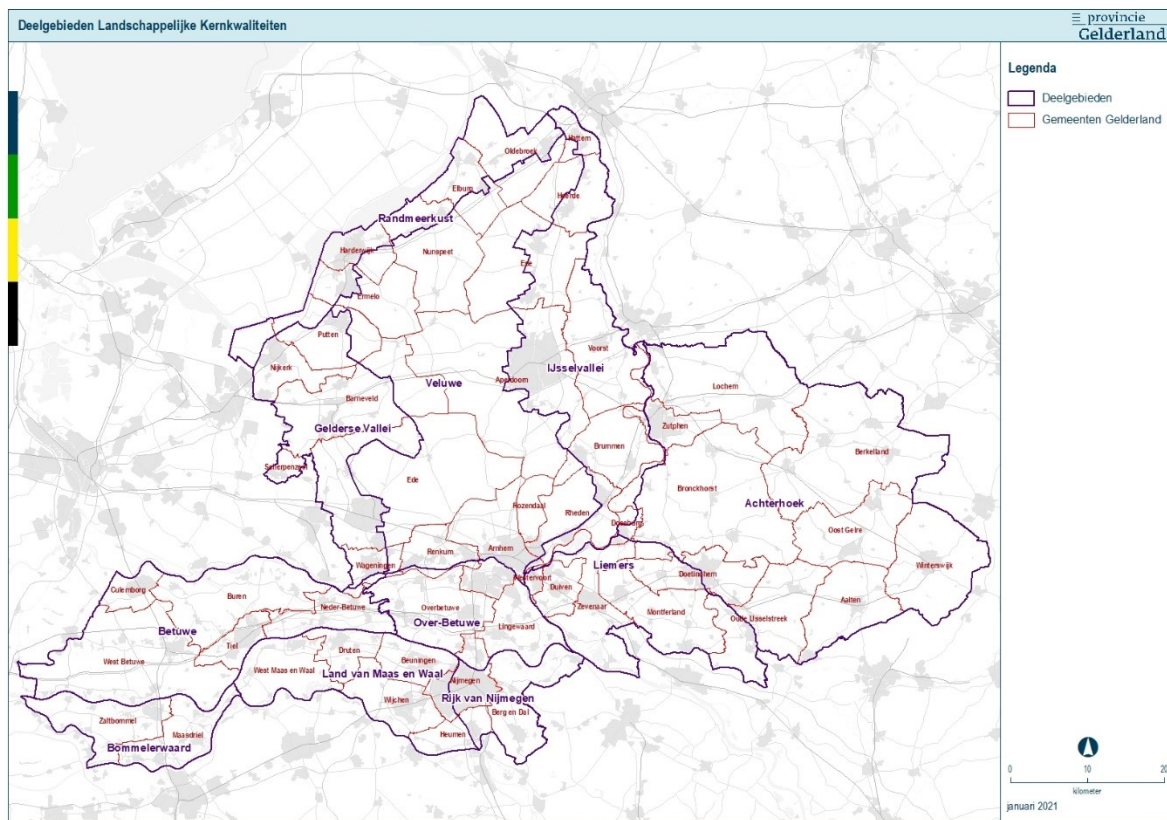
1. Veluwe
2. Randmeerkust
3. Gelderse Vallei
4. IJsselvallei
5. Achterhoek
6. Liemers
7. Overbetuwe
8. Betuwe & Tielerwaard
9. Bommelerwaard
10. Land van Maas en Waal
11. Rijk van Nijmegen

Deze streekindeling is gebaseerd op “Panorama Landschap” van de Rijksdienst van Cultureel Erfgoed (RCE), maar enigszins aangepast. De streek Overbetuwe is kleiner door de Liemers (w.o. Montferland) als aparte streek op te nemen en de Ooijpolder bij Nijmegen in te delen bij het ‘Rijk van Nijmegen’ ipv de Overbetuwe.

De Veluwe hebben we begrensd op het Centraal Veluws Natuurgebied; dat is het natuurkerngebied; voornamelijk Gelders Natuurnetwerk met daarbinnen enkele kernen en agrarische enclaves.

De begrenzing van de streken is op provinciale schaal bepaald. Daarbij zijn waar mogelijk herkenbare grenzen gehanteerd, zoals de loop van rivieren. Dit betekent dat het in de praktijk kan voorkomen dat een locatie op de grens van twee streken meer

kenmerken en kwaliteiten heeft van de streek die naastgelegen is dan die van de streek waar de locatie bij is ingedeeld. In die gevallen moeten de kernkwaliteiten en ontwikkeldoelen die op die locatie het meest van toepassing zijn gehanteerd worden en kunnen bij aantasting van de kernkwaliteiten de bijdragen in de lijn liggen van de daarbij behorende aan de ontwikkeldoelen.

Bronnen: deze kernkwaliteiten en ontwikkeldoelen zijn gedestilleerd uit bestaande provinciale en andere documenten waarin deze Gelderse kwaliteiten en ontwikkeldoelen al staan beschreven, zoals de beschrijving van de kernkwaliteiten voor de nationale landschappen (2014), de streekplanuitwerking waardevolle landschappen (2005), het provinciale Landschapsboek (2004) en aangevuld met de kennis omtrent actuele ontwikkelingen (maart 2021).

3. Gelderse Vallei

	Kernkwaliteiten	Ontwikkeldoelen
1	Contrast- en gradiëntrijk valleilandschap tussen de hoger gelegen stuwwallen van de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug. Met een zuid-noord gerichte afwatering via Grift, Valleikanaal en Eem, tussen Rijn en Randmeren. Met in het zuiden de Grebbedijk als markante begrenzing.	Ruimtelijke ontwikkelingen houden rekening met en dragen zo mogelijk bij aan de kernkwaliteiten van de Gelderse Vallei. Zoveel mogelijk de landschappelijke gradiënt respecteren, zichtbaar en beleefbaar maken. De regionale waterhuishouding als basis voor ruimtelijke ontwikkeling. Versterken van de Grebbedijk met ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit en de dijk als scenic route.
2	Zacht glooiend dekzandlandschap met oost-west afstromende beken. Met in het noorden een afwisselend mozaïek- en landgoederenlandschap (inclusief Scherpenzeel), in het midden een agrarisch cultuurlandschap en in het zuiden het sterk verstedelijkt landschap van Ede, Wageningen, Veenendaal (U) en Rhenen (U).	Ruimtelijke ontwikkeling houdt rekening met de ruimtelijke en landschappelijke indeling van de Gelderse Vallei. Afstromende beken zijn aanleiding voor verdere natuurontwikkeling, landschapsbouw en klimaatadaptatie. Verduurzaming van het agrarisch cultuurlandschap door de transitie naar duurzame landbouw binnen het concept Food Valley.
3	Microreliëf door dekzandruggen, natuurlijke beeklopen, gave broekgebieden en markante oude bouwlanden in de vorm van open engen of enken, vooral op de flanken van de Veluwe.	Zoveel mogelijk het microreliëf respecteren. De open gebieden bewaren door passende voortzetting van huidig grondgebruik en terughoudendheid ten aanzien van verdere bebouwing.
4	In het noordelijk deel van de vallei een kleinschalige landschap rond o.a. de Veldbeek met sterke afwisseling van natuur, heide, bos, weiden, landgoederen en kleine kernen.	Kleinschaligheid behouden en versterken door aanleg, herstel en beheer van groene landschapselementen, passende grondgebruiksvormen en verbetering van recreatieve toegankelijkheid.
5	In het agrarisch middengebied een hoge dichtheid aan erven met (voormalige) boerderijen, én de hoge dichtheid aan verspreide landschapselementen.	Gronden en opstallen waar mogelijk inzetten voor transitie naar duurzame landbouw. Intensiveren van landschapsbouw.
6	Het Binnenveld als landschappelijk, grootmazig contrast (nat,	Balans brengen in verdere verstedelijking (inclusief

	weidegrond, openheid en stilte) tussen verstedelijkingskernen Ede, Wageningen, Veenendaal (U) en Rhenen (U) en stuwwallen. Inclusief karakteristieke rechtlijnige wegenstructuur.	campusontwikkeling) en het stringent openhouden van het Binnenveld. Introductie en voortzetting van agrarisch natuurbeheer, waar mogelijk combineren met waterberging, klimaatadaptatie en recreatieve toegankelijkheid. De openheid behouden van het gebied waar de Veluwezoom en de Utrechtse Heuvelrug (Grebbeberg) de Rijn kussen. Hier geen blikvangende gebouwen of objecten plaatsen.
7	Aanwezigheid van de historische Grebbelinie.	De Grebbelinie behouden en herstellen, recreatief toegankelijk maken en benutten van voormalige inundatievelden voor klimaatadaptatie en natuur.
8	Ecologische waarden met name langs beken en andere watergangen, in landgoederen. Natura 2000 waarden in Het Binnenveld, o.a. bijzondere natte schraalgraslanden.	Intensief inzetten op het verder aanleggen van ecologische verbindingzones (o.a. tussen Utrechtse Heuvelrug en Veluwe). Beschermen van Natura 2000 waarden. Waar mogelijk combineren met klimaatadaptatie en recreatieve toegankelijkheid.